

Ankara İlinde Kedi Sahiplerinin Sosyo-Demografik Yapılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma

Ali KAYGISIZ^{1*}, Şeyma GÖBÜTOĞLU²

¹Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Zootečni Bölümü, 46100, Kahramanmaraş

²Keçiören Belediyesi Çevre Koruma Kontrol Müdürlüğü Veterinerlik Hizmetleri, 06100, Ankara

¹<https://orcid.org/0000-0002-5302-2735>

²<https://orcid.org/0009-0007-8272-051X>

*Sorumlu yazar: alikaygisiz@ksu.edu.tr

Araştırma Makalesi

Makale Tarihiçesi:

Geliş tarihi: 03.09.2024

Kabul tarihi: 04.12.2024

Online Yayınlanma: 12.03.2025

Anahtar Kelimeler:

Kedi

Sosyo-demografik yapı

Hayvan refahı

ÖZ

Bu çalışma, Ankara ilindeki kedi sahiplerinin sosyo-demografik yapısını belirlemeyi amaçlamaktadır. Mart-Mayıs 2024 tarihleri arasında 1000 kedi sahibi ile yüz yüze yapılan anket verileri kullanılmıştır. Katılımcıların yaş gruplarına göre dağılımı: %43,8'i 18-25, %42,8'i 26-40, %11,7'si 41-55 ve %1,7'si 56 yaş ve üzerindedir. Kedi sahiplerinin %92,9'u 1-5 yıl, %6,2'si 6-10 yıl, %0,9'u 11-20 yıldan beri kedi beslemektedir. Kedi yetiştiricilerinin eğitim durumlarına göre dağılımı: %9,8'i ilköğretim, %53,4'ü ortaöğretim, %36,8'i üniversite mezunudur. Meslek gruplarına göre dağılım ise; %6,6'sı emekli, %21,2'si öğrenci, %23,9'u memur ve %48,3'ü serbest meslek sahibidir. Kedi ırklarının dağılımı: %51,6 Tekir, %13,0 British, %10,2 Scottish, %4,0 Van kedisi ve %21,2 diğer ırklardır. Kedilerin %62,8'inin çip ve pasaportu vardır. Kedilerin elde edildiği kaynaklar: %45,9 arkadaş, %19,8 sokak, %15,0 internet, %13,8 barınak ve %5,5 evcil hayvan dükkânı şeklindedir. Kedilerin %87,6'sı evde, %12,4'ü hem evde hem bahçede tutulmaktadır. "Neden kedi besliyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar: %92,5 "arkadaşlık", %3,9 "hobi" ve %3,6 "üretim" şeklindedir. Katılımcıların %55,0'i pandemi sonrası kedi sahiplenmiştir. Kedilerle günlük geçirilen süre: %0,5 bir saatten az, %11,5 üç saat ve %88,0 üç saatten fazla şeklindedir. Eğitim ve farkındalık kampanyaları, sosyal ağların güçlendirilmesi ve veteriner hizmetlerine erişimin kolaylaştırılması, kedilerin sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmelerine katkı sağlayacaktır.

Determination of Socio-Demographic Structure of Cat Breeders in Ankara Province

Research Article

Article History:

Received: 03.09.2024

Accepted: 04.12.2024

Published online: 12.03.2025

Keywords:

Cat

Socio-demographic structure

Animal welfare

ABSTRACT

This study aims to determine the socio-demographic structure of cat owners in Ankara province. Data from a face-to-face survey conducted with 1000 cat owners between March and May 2024 were used. Distribution of participants according to age groups: 43.8% were between 18-25, 42.8% between 26-40, 11.7% between 41-55 and 1.7% between ≥ 56 . 92.9% of cat owners have been keeping cats for 1-5 years, 6.2% for 6-10 years and 0.9% for 11-20 years. Distribution according to education level: 9.8% were primary school graduates, 53.4% secondary school graduates, 36.8% university graduates. Distribution according to occupational groups: 6.6% were retired, 21.2% were students, 23.9% were civil servants and 48.3% were self-employed. Distribution of cat breeds: 51.6% Tekir, 13.0% British, 10.2% Scottish, 4.0% Van cat and 21.2% other breeds. 62.8% of cats have a chip and passport. Sources from which the cats were obtained: 45.9% friends, 19.8% street,

15.0% internet, 13.8% shelter and 5.5% pet shop. 87.6% of cats are kept at home and 12.4% are kept both at home and in the garden. The answers to the question “Why do you keep cats?” were: 92.5% friendship, 3.9% hobby, and 3.6% production. 55.0% of respondents adopted a cat after the pandemic. Time spent with cats per day: 0.5% less than one hour, 11.5% three hours and 88.0% more than three hours. Education and awareness campaigns, strengthening social networks and facilitating access to veterinary services will contribute to cats living a healthy and happy life.

To Cite: Kaygısız A., Göbütoğlu Ş. Ankara İlinde Kedi Sahiplerinin Sosyo-Demografik Yapılarının Belirlenmesine Yönelik Bir Çalışma Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi 2025; 8(2): 610-631.

1. Giriş

Genellikle evcil hayvan olarak da adlandırılan, evlerde veya insanların yakın çevresinde yaşayan ve sahipleri tarafından bakımı üstlenilen hayvanlar pet hayvanı olarak adlandırılmaktadır. Bu hayvanlar, sahiplerine duygusal destek, arkadaşlık ve bazen de fiziksel faydalar sağlar. Kedi ve köpekler en yaygın pet hayvanlar olmakla beraber, kuşlar, balıklar, küçük memeliler ve hatta bazı sürüngenler de pet olarak beslenmektedir (Demir ve Uğurlu Koç, 2014; Sarıal Kubilay ve Bozkurt, 2020).

Arkeolojik ve genetik araştırmalar, köpeklerin yaklaşık 15.000 ile 40.000 yıl önce ilk evcilleştirilen hayvan olduğunu göstermektedir (Bıyıkoğlu, 2009; Külcü, 2019). Kedilerin evcilleştirilmesi süreci ise, yaklaşık 9.000 yıl öncesine dayanmaktadır (Menteş Gürler ve Osmanağaoğlu, 2009).

Türkiye’de sokak hayvanları genellikle; kedi ve köpeklerden oluşmakta olup 2024 yılı itibariyle yaklaşık 8 milyon sokak hayvanının bulunduğu ve bunun %75’inin kedi, %25’inin ise köpek olduğu bildirilmiştir (Anonim, 2024a ve 2024b). Özellikle sahiplenilmeyen, sahibi tarafından terk edilen kedi ve köpekler sorunların başlıca nedenleridir (Anonymous, 1996). Kontrolsüz üreme sonucu çoğalan köpek ve kedi yavrularının sokaklarda ve vahşi doğada dolaşan köpek ve kedi problemine katkıda bulunduğu, doğal yaşam alanları (Akinwehinmi ve ark., 2023), insanlar, çiftlikler, kamusal düzen ve epidemiyolojik güvenlik için tehdit oluşturduğu (Perdomo ve ark., 2021; Hanusz ve ark., 2022) bildirilmiştir. Nitekim 2018 ile 2023 yılları arasında sokak köpekleri sebebiyle 3 bin 476 trafik kazası meydana gelmiş, bu kazalarda 67 kişi hayatını kaybetmiş ve 5 bin 200’den fazla kişi de sokak köpekleri nedeniyle gerçekleşen kazalarda yaralanmıştır (Anonim, 2024c). Terkedilmiş ve serbest dolaşan kediler ise, *Toxoplasma gondii* bulaştırarak halk sağlığını tehdit ederken (Dabritz ve Conrad, 2010) çevre, kedi refahı ve zoonoz hastalıkların rezervuarı olarak da risk oluşturur (Levy ve Crawford, 2004). Bu durum ise hayvan refahı ve halk sağlığı açısından önemli sorunlara yol açmaktadır (Perdomo ve ark., 2021). Bu nedenle, terkedilmiş ve serbest dolaşan kedilerin insanlar tarafından sahiplenilmesi, halk sağlığı risklerini azaltmasının yanı sıra hayvan refahını ve çevreyi koruma konusunda önemli katkılar sağlayacaktır.

Tüm bu bilgilere ek olarak, köpeklere kıyasla daha bağımsız hayvanlar olan kedi yetiştiriciliğinin köpek yetiştirmeye göre daha az bakım gerektirmesi, sakinleştirici etkileriyle sahiplerinin yaşam kalitesini artırması (González-Ramírez ve Landero-Hernández, 2021; Lucena ve ark., 2023) bazı avantaj ve üstünlükleri bulunmaktadır. Bütün bu avantajlarının yanı sıra, kedilerin sahiplerinin duygusal iyilik hallerini artırdığı da bildirilmiştir (Fahemeeda ve ark., 2023). Kediler, genellikle kendi

temizliklerini yaptıkları için günlük bakımları için daha az zamana ihtiyaç vardır, daha küçük yaşama alanlarına ihtiyaç duyar, apartman yaşamına daha kolay uyum sağlarlar. Bu durum, apartmanda yaşayan veya yeterli bahçe alanına sahip olmayan kişiler için bile kedilerin daha uygun bir pet hayvan olmasını sağlar. Bunlara ilaveten daha az yıkama ve tımar gerektirmesi, veteriner hekim masraflarının genellikle daha düşük olması nedeniyle ekonomik açıdan da kedilerin bakım maliyetleri genellikle daha düşüktür. Kediler, stresli ve yoğun iş temposu olan sahipleri için duygusal destek sağlayan ideal pet hayvanlardır.

Bu çalışmada, Ankara ilinde kedi sahiplerinin sosyo-demografik yapılarının, yaş, eğitim seviyesi ve sahiplenme motivasyonlarına göre farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Zira, günümüz kent yaşamında pet hayvan sahipliği, sadece bir hobi ya da geleneksel bir sorumluluk olmanın ötesine geçmiş, birçok insan için sosyal ve duygusal bir ihtiyaç haline gelmiştir. Ankara’da yaşayan kedi sahiplerinin sosyo-demografik yapısını inceleyen bu çalışma, kedi sahiplenme motivasyonlarının ve kedi bakımı ile ilgili tercihlerin toplumsal yapıyla nasıl örtüştüğünü gözler önüne sermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada ayrıca kedi sahiplenme alışkanlıkları, kedi refahı ve veteriner hekim hizmetlerine erişim gibi konularda elde edilen bulgular hem hayvan refahı çalışmalarına hem de veteriner hekim hizmetlerinin iyileştirilmesine yönelik politikaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

2. Materyal ve Metot

Araştırma materyalini Ankara ilindeki kedi sahipleri ile yüz yüze yapılan anket çalışmasından elde edilen veriler oluşturmuştur. Anket çalışması 2024 yılı Mart-Mayıs ayları içerisinde gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması sonucunda elde edilen verilerin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Bulgular yüzdeler olarak verilmiştir.

Örnek Büyüklüğünün Tespiti

2024 yılı itibarıyla Ev Hayvanı Kayıt Sistemi'nde (PETVET) kayıtlı kedi sayısı 168,260'tır (Anonim, 2024d). Araştırmada kullanılan anket sayısının tespitinde; Basit Tesadüfi Örnekleme içerisinde yer alan aşağıdaki örnekleme formülü kullanılmıştır (Akbulut ve Yıldız, 2001).

$$n = \frac{N * t^2 * p * q}{(N - 1) * D^2 + t^2 * p * q} \quad (1)$$

$$n = \frac{168.260 * (1.96)^2 * 0.5 * 0.5}{(168.260 - 1) * (0.05)^2 + (1.96)^2 * 0.5 * 0.5} = 653$$

Bu formülde yer alan terimlerden; n: Örnek büyüklüğünü, N: İşletme sayısını, D: Kabul edilen veya arzu edilen örnekleme hatasını, t: Tablo değerini, p: Hesaplanması istenen oranı, q =1-p'yi temsil etmektedir.

Kullanılan formülden elde edilen minimum 653 sayısının %50 fazlası alınmış, örnekleme hatasını en aza indirmek ve daha güçlü sonuçlar elde edebilmek amacıyla 1000 adet kedi sahibi çalışmaya dâhil edilmiştir.

Çalışmanın yürütülmesi için KSÜ Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulundan izin alınmıştır (07.06.2024 tarih, 2024/16 nolu sayı)

3. Bulgular ve Tartışma

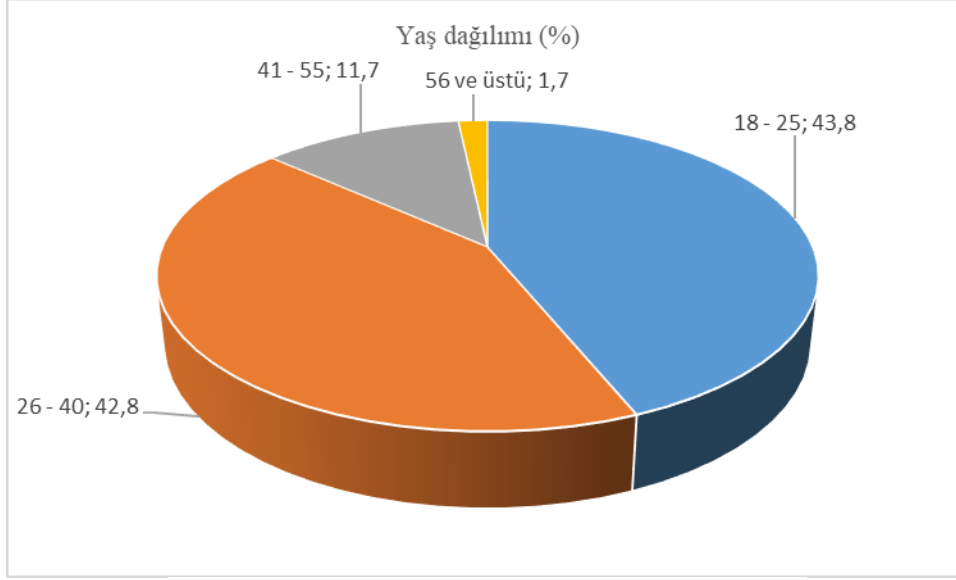
Ankara ilindeki kedi sahiplerinin sosyo-demografik özelliklerinin dağılımı Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Ankara ilinde kedi sahiplerinin sosyo-demografik özellikleri

Yaş dağılımı	18-25	26-40	41-55	≥56
%	43,8	42,8	11,7	1,7
Mesleki dağılım	Serbest meslek	Memur	Öğrenci	Emekli
%	48,3	23,4	20,7	6,6
Eğitim durumu	İlköğretim	Ortaöğretim	Üniversite	
%	9,8	53,4	36,8	

Yaş Dağılımı

Ankete katılanların yaş aralığına göre dağılımları 18-25 yaş grubu %43,8, 26-40 yaş grubu %42,8, 41-55 yaş grubu %11,7 ve 56 ve üzeri yaş grubu %1,7 şeklinde, yaş ortalaması ise $29,3 \pm 1,82$ yıl olarak hesaplanmıştır (Şekil 1). Bu analiz sonucuna göre, verilerin %86,6’sının 18-25 ve 26-40 yaş gruplarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun dışındaki diğer yaş gruplarının düşük oranlara sahip olması genç ve orta yaş gruplarının pet hayvan sahiplenmeye ve yetiştirmeye daha eğilimli olduklarını göstermektedir. Daha önce yapılan çalışmalarda yetiştiricilerin yaş ortalaması, Ankara ilinde $36,2 \pm 1,82$ yıl (Demir ve Uğurlu Koç, 2014), Antalya (Alanya ilçesi) ve Mardin ilinde 34,26 yıl (Erten ve ark., 2019), Sivas ilinde 32,25 yıl (Oğrak ve ark., 2014), Balıkesir ilinde (Bandırma ilçesi) 27,7 yıl (Alarslan ve ark., 2022) olarak bildirilmiştir. Genel olarak, bu veriler kedi yetiştiricilerinin genç yaşlarda yoğunlaştığını ve kedi yetiştiriciliğinin genellikle hobi olarak yapıldığını düşündürmektedir. Bu bulgular, genç yetiştiricilere yönelik yapılan bilgilendirme ve destek çalışmalarının önemini vurgulamaktadır. Zira, genç kedi yetiştiricilerinin bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, kedi sağlığı ve refahı açısından faydalı olabilir.

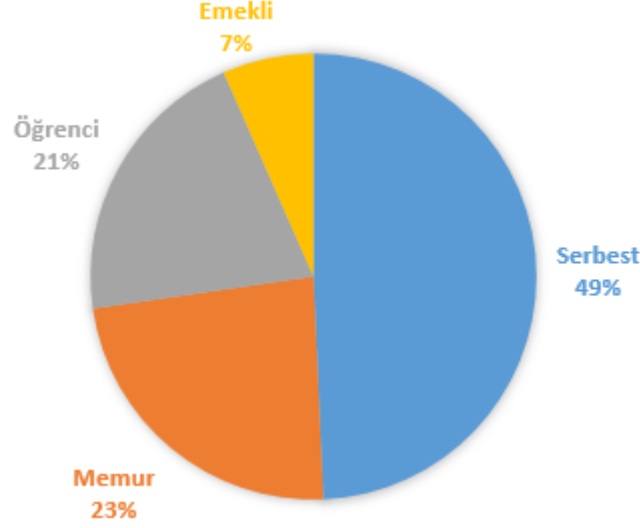
Şekil 1. Kedi sahiplerinin yaş durumuna göre dağılımı

Mesleki Dağılım

Bu çalışmada, kedi sahiplerinin meslek gruplarına göre dağılımları; serbest meslek %48,3, memur %23,9, öğrenci %21,2 ve emekli %6,6 şeklinde olmuştur (Şekil 2). Erten ve ark. (2019, 2022) tarafından yapılan çalışmalarda, pet hayvan sahiplerinin Mardin'de %39,1, Elazığ'da %26,9 ve Alanya'da %25,5 oranında memur olduğu tespit edilmiştir. Bu oranlar, mevcut çalışmada memurların %23,9'luk oranına göre daha yüksek bulunmuştur. Alarşlan ve ark. (2022) tarafından Balıkesir'de yapılan çalışmada, pet hayvan yetiştiricilerinin %34,8'inin öğrenci, %18,8'inin özel sektör çalışanı ve %16,5'inin emekli, Erten ve ark. (2022) tarafından Elazığ'da yapılan çalışmada ise kedi sahiplerinin %32,3 oranında öğrenci olduğu bildirilmiştir. Mevcut çalışmada öğrencilerin %21,27 oranında yer alması, Balıkesir'deki %34,8 oranından daha düşük (Alarşlan ve ark., 2022), ancak hala önemli bir paya sahiptir. Emeklilerin %6,6 oranında düşük bir temsil oranına sahip olması ise, Balıkesir'deki %16,5 oranından daha düşüktür (Alarşlan ve ark., 2022). Demir ve Uğurlu Koç (2014) tarafından Ankara'da yapılan çalışmada ise, kedi sahiplerinin %50'sinin kamu veya özel sektörde çalışan, %21,4'ünün emekli, %23,2'sinin öğrenci ve %5,4'ünün ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmada serbest meslek sahiplerinin %48,3 gibi yüksek bir oranla temsil edilmesi, Ankara'daki %50'lik çalışan oranıyla uyumludur, ancak bu çalışmada %6,6 olarak hesaplanan emekli oranı Ankara'daki %21,4 oranına göre daha düşüktür (Demir ve Uğurlu Koç, 2014).

Bu çalışmada serbest meslek sahiplerinin %49,3 gibi yüksek bir oranla temsil edilmesi, bu grubun esnek çalışma saatlerine sahip olmaları ve dolayısıyla pet hayvan bakımı için daha fazla zaman ayırabilmeleri ile açıklanabilir. Memurların %23,4 oranında temsil edilmesi ise, düzenli çalışma saatlerine ve istikrarlı gelir düzeyine sahip olmaları nedeniyle açıklanabilir. Öğrencilerin %20,7 oranında yer alması, eğitim süreleri boyunca pet hayvan sahiplenme eğilimlerinin ve yaşam stillerinin buna elverişli olmasından kaynaklanabilir. Öğrencilerin, özellikle üniversite yıllarında, stresle başa

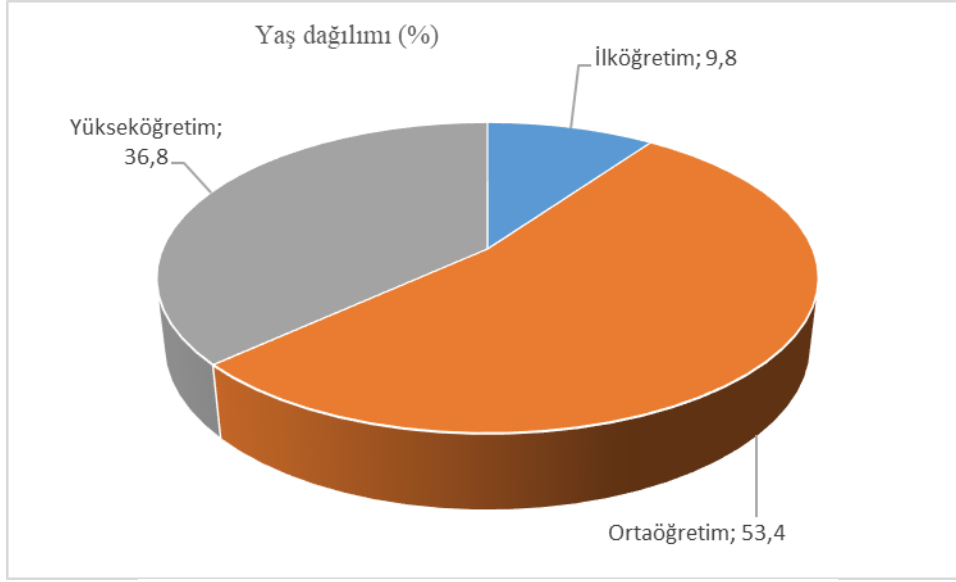
çıkma ve yalnızlığı gidermek gibi duygusal ihtiyaçlarını pet hayvanlarla giderme eğiliminde oldukları bilinmektedir. Emeklilerin %6,6 oranında düşük bir temsil oranına sahip olmaları ise, sabit gelirleri ve sağlık sorunları gibi faktörlerin pet hayvan bakımını zorlaştırması ile açıklanabilir. Ancak emeklilik sonrası boş zamanın artması ve yalnızlık duygusunun giderilmesi amacıyla pet hayvan edinme eğilimi de gözlemlenmektedir.

Şekil 2. Kedi sahiplerinin meslek dağılımları

Eğitim Durumu

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, kedi sahiplerinin eğitim durumuna göre dağılımını şu şekilde göstermektedir: İlköğretim mezunu oranı %9,8, ortaöğretim mezunu oranı %53,4 ve yükseköğretim mezunu oranı %36,8 (Şekil 3). Daha önce, Erten ve ark. (2019; 2022) tarafından yapılan çalışmada, pet hayvan sahiplerinin Alanya'da %51,9, Mardin'de %41,3 ve Elazığ'da %50,5 oranında lisans (üniversite) mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu oranlar, mevcut çalışmada yükseköğretim mezunu yetiştirici oranı olan %36,8'in üzerindedir. Alarслан ve ark. (2022) tarafından Balıkesir'de yapılan çalışmada ise, pet hayvan yetiştiricilerinin %36,1'inin ortaöğretim, %34,5'inin önlisans ve %21,4'ünün ise lisans mezunu olduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmadaki %53,4'lük ortaöğretim oranı, Balıkesir'deki ortaöğretim ve önlisans oranlarının toplamına yakındır, ancak yükseköğretim mezunu kedi sahiplerinin oranı Balıkesir'deki lisans mezunu oranından daha yüksektir. Oğrak ve ark. (2014) tarafından Sivas'ta yapılan çalışmada, pet hayvan yetiştiricilerinin %51'inin üniversite mezunu olduğu belirlenmiştir. Demir ve Uğurlu Koç (2014) tarafından Ankara'da yapılan çalışmada ise, kedi yetiştiren üniversite mezunlarının oranı %60,7 olarak bulunmuştur. Bu oranlar, mevcut çalışmadaki %36,8'lik yükseköğretim mezunu oranından oldukça yüksektir. Bu verilerin ışığında, kedi yetiştiricilerinin eğitim düzeyinin bölgesel farklılıklar gösterdiği söylenebilir.

Şekil 3. Kedi sahiplerinin eğitim durumlarına göre dağılımı

Son yıllarda bireylerin yaşam koşullarının zorlaşması, insanlar arasındaki ikili ilişkilerin zayıflamasına ve zaman bulamama gibi sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu bağlamda, insanlar pet hayvan edinerek yalnızlıklarını gidermeye çalışmaktadır. Kedi sahiplerinin eğitim düzeyinin yüksek olması, kedilerinin ihtiyaçlarını daha iyi karşılamalarına ve sağlıklarına yönelik daha bilinçli olmalarına katkıda bulunabilir. Zira, genel olarak, kedi sahibinin eğitim düzeyinin kedilerine yönelik bilgi düzeylerini ve bakım kalitesini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Adamelli ve ark., 2005). Yüksek eğitim düzeyi, kedilerin ihtiyaçlarına yönelik bilinçli yaklaşımlar geliştirilmesine ve sağlık hizmetlerinden daha fazla yararlanılmasına katkıda bulunmaktadır. Bu durum, kedilerin genel sağlık ve refah düzeylerinin iyileştirilmesine de yardımcı olmaktadır.

Kedi Sahiplik Bilgileri

Kedi sahipliğine ilişkin bilgiler Tablo 2’de bir araya getirilmiştir.

Tablo 2. Ankara ilinde kedi sahipliği bilgileri

Kedi sahiplenme yeri %	Arkadaş 45,9	Sokaktan 19,8	İnternet 15,0	Barınak 13,8	Pet mağaza 5,5
Irkların dağılımı %	Tekir 51,6	British 13,0	Scottish 10,2	Van kedisi 4,0	
Sahiplik süresi %	1-5 92,9	6-10 6,2	11-20 0,9		
Yetiştiricilik nedeni %	Arkadaşlık 92,5	Hobi 3,9	Yetiştirme-Üretim 3,6		
Yetiştiriciliğe başlama zamanı %	Pandemi sonrası 55,0	Pandemi öncesi 45,0			
Çip ve pasaport kullanımı %	Evet 62,8	Hayır 37,2			

Kedi Sahiplenme Yeri

Hayvanları nereden temin ettiniz sorusuna verilen cevaplar; %45,9 arkadaş, %19,8 sokaktan, %15,0 internetten, %13,8 barınaktan, %5,5 pet mağazadan şeklinde olmuştur (Tablo 2). Yapılan çalışmanın sonuçları, kedi sahiplerinin hayvanlarını temin ettikleri kaynaklar hakkında çeşitli bilgiler sunmaktadır. Alanya’da %29,2’lik oranla pet-shop ve sokaktan temin ilk sırada yer alırken, Mardin’de ise %37,7’lik oranla arkadaştan temin etme ön plana çıkmaktadır (Erten ve ark., 2019). Bandırma ilçesinde kedilerin %4,9’unun barınaktan, %43,6’sının ise sokaktan sahiplenildiği (Alarşlan ve ark.2022), Elâzığ ilinde ise kedilerin %19,4’ünün arkadaştan, %33,3’ünün sokaklardan, %17,2’sinin internetten, %14’ünün barınaklardan ve %8,3’ünün pet-shoplardan temin edildiği bildirilmiştir (Erten ve ark., 2022).

Öncelikle, %45,9 oranında arkadaşlardan kedi sahiplenmenin en yaygın yöntem olduğu görülmektedir. İnsanlar, tanıdıkları ve güvendikleri kişilerden hayvan sahiplenmeyi tercih edebilmektedirler. Bu durum, arkadaş çevresinin güvenilir bir kaynak olarak görülmesi ve sahiplenme sürecinin daha kolay ve güvenilir bir şekilde gerçekleşmesinden kaynaklanmaktadır.

Sokaktan kedi sahiplenme oranının %19,8 olması, sokak kedilerinin sahiplenme isteğini azımsanmayacak bir düzeyde olduğunu göstermektedir. Sokakta yaşayan kediler, genellikle sahipsiz ve bakıma muhtaç oldukları için hayvanseverler tarafından sahiplenilmektedirler. Sokak kedilerinin sahiplendirilmesi, hem sokak hayvanlarının yaşam koşullarını iyileştirme hem de sahiplenecek kişilere daha ekonomik bir çözüm sunma açısından önemlidir.

İnternet üzerinden kedi sahiplenme oranının %15,0 olması, dijital platformların bu alandaki etkisini ortaya koymaktadır. Çeşitli internet siteleri ve sosyal medya platformları üzerinden kedi sahiplenme ilanlarının yaygınlaşması, bu yöntemi popüler hale getirmiştir. İnternet, daha geniş bir kitleye ulaşma ve daha fazla kedi sahiplenme fırsatı sunma açısından avantaj sağlamaktadır.

Barınaklardan kedi sahiplenme oranı %13,8 ile diğer yöntemlere göre daha düşük olmasına rağmen, barınakların da yine de önemli bir sahiplenme kaynağı olduğu görülmektedir. Barınaklar, sahipsiz ve terk edilmiş hayvanlara yeni yuvalar bulma konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Barınaklardan sahiplenme, aynı zamanda hayvanların sağlık kontrollerinin yapılmış olması ve aşılarının tamamlanmış olması nedeniyle güvenli bir seçenek olarak değerlendirilmektedir.

Son olarak, pet mağazalardan kedi sahiplenme oranının %5,5 olması, diğer yöntemlere kıyasla daha az tercih edildiğini göstermektedir. Bu durum, pet mağazalarındaki hayvanların genellikle yüksek fiyatlara sahip olması ve 2012 yılından bu yana pet shoplardan hayvan satışının yasaklanmış olmasından kaynaklanmıştır.

Genel olarak, kedi sahiplenme yöntemlerinin çeşitliliği ve bu yöntemlerin tercih edilme sebepleri, toplumun kedi sahiplenme alışkanlıkları hakkında önemli bilgiler sunmaktadır. Sosyal ağlar ve internet platformları, sahiplenme süreçlerinde önemli rol oynamakta ve sokak hayvanlarının sahiplenilmesi, hayvan refahı açısından büyük önem taşımaktadır.

Kedi Sahiplerinin Tercih Ettiği Irk Dağılımı

Kedi ırklarının dağılımı Tekir %51,6, British %13,0, Scottish %10,2, Van kedisi %4,0 ve diğer ırklar %21,2 şeklindedir (Tablo 2). Tekir kedilerin en yüksek oranı (%51,6) oluşturması, bu ırkın genetik çeşitlilikleri ve dayanıklı olmaları ile açıklanabilir. Tekir kediler hem kentsel hem de kırsal alanlarda yaygın olarak bulunur ve melez bir ırk olmaları nedeniyle hastalıklara karşı daha dirençlidirler (Anonim, 2024e). Ayrıca, bakım maliyetlerinin düşük olması ve kolay bulunabilmeleri, bu kedilerin tanınırlığını artırmaktadır. Sakin ve uyumlu doğaları ile bilinen British kedileri (Anonim, 2023) en popüler ikinci ırk (%13,0) olmuştur. Bu ırk, ayrıca apartman yaşamına uygunluğu ve çocuklarla iyi geçinmesiyle tercih edilmektedir. British kedilerinin görsel çekiciliği ve mizacı da sahiplenme oranlarını etkileyen bir diğer faktördür. Scottish kediler, karakteristik kıvrık kulakları ve sevimli görünüşleriyle bilinirler (Istrate ve ark., 2020). Bu ırk, sosyal ve insanlarla iyi geçinen yapısıyla dikkat çekmektedir. Ancak sağlık sorunları ve genetik hastalıklar nedeniyle dikkatli yetiştirilmesi gereken bir ırktır. Buna rağmen, görsel ve karakteristik özellikleri bu ırkın tanınırlığını artırmaktadır. Van kedisinin düşük oranı (%4,0), bu ırkın nispeten nadir ve bölgesel olmasından kaynaklanmaktadır. Türkiye'nin Van bölgesine özgü olan bu ırk, beyaz kürkü ve farklı renkteki gözleriyle tanınır (Ilhan ve ark., 2016). Van kedisi, Türk mirasının ayrılmaz bir parçası olup bu ırkın korunmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir (Yılmaz ve ark., 2016). Koruma altındaki bir ırk olması sebebiyle de yetiştirilmesi belirli bir bölgede ve sınırlı sayıda yapılmaktadır. Ayrıca, bu kedilerin yüksek bakım ihtiyaçları da tanınırlığını sınırlayan etkenlerdendir. Genel olarak, kedi ırklarının dağılımı, hem pratik faktörler (sağlık, bakım kolaylığı) hem de estetik ve kişisel tercihleri yansıtmaktadır. Bu dağılım, kedi sahiplenme eğilimlerinin çeşitliliğini ve insanların pet hayvan seçiminde farklı kriterlere önem verdiğini göstermektedir.

Yetiştirme Süresi

Kedi sahipleriyle yapılan çalışmada elde edilen sonuçlar, sahiplik süresinin dağılımı açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Ankete katılanların %92,9'unun 1-5 yıl arasında, %6,2'sinin 6-10 yıl ve sadece %0,9'unun 11-20 yıldan beri kedi sahiplendiği, ortalama sahiplenme süresinin $3,38 \pm 0,045$ yıl olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Kedi sahiplerinin %92,9 gibi büyük bir çoğunluğunun 1-5 yıl'dan beri kedi sahiplenmiş olması, sahiplenme süresinin genellikle kısa ve yeni bir alışkanlık olduğunu ortaya koymaktadır.

Daha önce yapılmış olan çalışmalarda, ortalama kedi sahiplenme süresi Ankara ilinde $7,7 \pm 1,09$ yıl (Demir ve Uğurlu Koç, 2014), Bandırma ilçesinde ise kedi sahiplerinin %78,1'inin 1-4 yıldan beri kediye sahip olduğu (Alarслан ve ark., 2022) tespit edilmiştir. Genel olarak, bu sonuçlar kedi yetiştiriciliğinin çoğunlukla kısa süreli bir uğraş olduğunu ve hobi amaçlı yapıldığını doğrulamaktadır. Bu durum, kedi sahiplerinin uzun vadeli bakım ve sorumluluk almaları için daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Kedi Sahiplenme Sebebi

Bu çalışmada “neden kedi sahiplendiniz” sorusuna verilen cevaplar %92,5 “arkadaşlık yapma”, %3,9 “hobi”, %3,6 “yetiştirme ve üretim” şeklinde olmuştur (Tablo 2).

Ankara’da yapılan çalışmada (Demir ve Uğurlu Koç, 2014), kedi sahiplenme sebepleri arasında yalnızlığı giderme %28,6, sokakta yavru iken görüp alma %32,1, hayvan sevgisi %19,6 ve diğer nedenler %19,6 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada arkadaşlık yapma doğrudan belirtilmemiş olmakla birlikte, yalnızlığı giderme ve hayvan sevgisi gibi nedenler arkadaşlık yapma ile örtüşen motivasyonlar olabilir. Ancak mevcut çalışmada arkadaşlık yapma %92,5 gibi oldukça yüksek bir oranla en belirgin sebep olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, günümüzde kedi sahiplerinin kedileri daha çok duygusal destek ve arkadaşlık amacıyla sahiplendiğini göstermektedir.

Bandırma ilçesinde yapılan çalışmada (Alarslan ve ark., 2022) hayvan sevgisi %72,6, sokakta yavru iken görüp alma %8,7, yalnızlığı giderme %7,2, çocuğum istediği için %5,4 ve diğer nedenler %6,1 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada da arkadaşlık yapma doğrudan belirtilmemiştir, ancak hayvan sevgisi gibi nedenler arkadaşlık yapma ile ilişkilendirilebilir. Bandırma’da hayvan sevgisi ana motivasyon olarak öne çıkarken, mevcut çalışmada arkadaşlık yapma çok daha baskın bir sebeptir. Bu farklılık, coğrafi ve kültürel farklılıkların yanı sıra, bireylerin kedi sahiplenme motivasyonlarındaki değişiklikleri de yansıtabilir.

Gourkow ve Fraser (2006) ile Sinn (2016) tarafından yapılan çalışmalarda kedi seçiminde öncelikle arkadaşlık ve oyunculuk özelliklerinin ana kriter olduğu bildirilmiştir. Bu, mevcut çalışmada elde edilen %92,5’lik arkadaşlık yapma oranı ile uyumludur. Her iki çalışma da kedi sahiplerinin kedileri arkadaşlık ve eğlence amacıyla sahiplendiğini göstermektedir, bu da günümüz kedi sahiplenme motivasyonlarının duygusal ve sosyal ihtiyaçlarla güçlü bir şekilde bağlantılı olduğunu doğrulamaktadır.

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, arkadaşlık yapmanın kedi sahiplenme motivasyonunda en belirgin sebep olduğunu ortaya koymaktadır. Gourkow ve Fraser (2006) ile Sinn (2016) tarafından yapılan çalışmalar ise arkadaşlık ve oyunculuk özelliklerinin önemli olduğunu belirtmiş olup, bu da mevcut çalışmadaki bulgularla tutarlıdır. Sanderson ve ark. (2023) ise barınaktaki bir kediyi sahiplenme ve bakımını üstlenmenin yalnızlık duygusunun hafifletilmesinde ve yaşlı yetişkinlerde ruh sağlığının iyileştirilmesinde etkili bir çözüm olabileceğini bildirmişlerdir.

Bu karşılaştırmalar, kedi sahiplenme motivasyonlarının genel olarak duygusal ve sosyal ihtiyaçlarla bağlantılı olduğunu ve bu ihtiyaçların kedi sahiplenme kararlarında önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ancak bölgesel ve kültürel farklılıklar, bu motivasyonların dağılımını ve önem derecesini etkileyebilmektedir.

Kedi Sahiplenme Zamani

Ankete katılanların %55,0’i pandemi sonrası kedi sahiplenmeye başladığını ifade etmişlerdir (Tablo 2). Covid-19 salgını sırasında evde kalma uygulamalarının artması, birçok insanın pet hayvan edinme

veya mevcut pet hayvanlarına daha fazla zaman ayırma eğiliminde olmalarına neden olmuştur. Pandemi sürecinde insanların evde daha fazla zaman geçirmesi, yalnızlık hissini azaltma ihtiyacı, stresle başa çıkma yöntemi olarak pet hayvan sahipliğine olan ilgiyi artırmış olabilir. Ayrıca, pet hayvanların insanlara destek ve moral sağladığı, sosyal bağları güçlendirdiği ve fiziksel aktiviteyi teşvik ettiği de bilinmektedir. Zira, COVID-19 salgını, pet hayvan sahiplenmelerinde beklenmedik artışlara yol açmış ve hayvan barınma ve destek hizmetleri alanını yeniden şekillendirmiştir (Protopopova, 2021). Evde kalma sürecinde pet hayvan sahipleri, pet hayvanlarıyla daha fazla vakit geçirme fırsatı bulmuş ve bu durum pet hayvanlarla olan bağlarını güçlendirebilir. Ayrıca, pet hayvanlar insanlara moral ve destek sağlayabilir, bu da evde kalma sürecinde duygusal destek olarak önemli bir rol oynayabilir.

Gasteiger ve ark. (2021) tarafından yürütülen çalışmada ise, pet sahipliğinin depresyon, anksiyete ve stres düzeyleri üzerindeki etkileri incelenmiştir. Sonuçlar, pet hayvan sahipliğinin mental sağlık üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu, daha düşük stres ve anksiyete düzeylerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bulgular, pet sahipliğinin pandemi sürecinde insanların ruh sağlığını destekleyici bir faktör olabileceğini göstermektedir.

Küpe, Pasaport, Çip

Kedi sahipleri hayvanların %62,8'inin çip ve pasaporta sahip olduğunu bildirmişlerdir (Tablo 2). Pet pasaportu, sadece yurt dışına çıkma belgesi olmayıp, kedi, köpek ve gelincik gibi hayvanlar için bir kimliktir. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Türk Veteriner Hekimleri Birliği arasında 1 Ocak 2021 tarihi itibarıyla imzalanan protokol ile pasaport bulundurma zorunlu kılınmıştır (Anonim, 2021). Pasaport uygulaması özellikle Avrupa Birliği ülkelerinde yaygın olarak kullanılmaktadır. Pasaport, kedinin sağlık kayıtlarını ve aşı durumunu içerir, bu da hayvanların sağlığını koruma açısından önemlidir. Pasaport uygulaması aynı zamanda hayvanların seyahatleri sırasında hastalık yayılımını önlemeye de yardımcı olmaktadır.

Kedilerin %62,8'inde çip ve pasaport bulunması, pet hayvan sahiplerinin giderek artan bir şekilde bu zorunluluğu yerine getirmeye başladığını göstermektedir. Çip kullanımı, hayvanların kaybolması durumunda bulunmalarını kolaylaştıran ve veteriner hizmetlerinin daha etkin bir şekilde sunulmasını sağlayan önemli bir uygulamadır. (Fatjó ve ark., 2015). Genel olarak, kedilerde çip ve pasaport kullanımı, modern hayvan bakımının ve hayvan haklarının bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu uygulamalar, hayvan sahiplerinin sorumluluk bilincini artırmakta ve kedilerin sağlık ve güvenliklerini koruma altına almaktadır.

Kedilerin Beslenme ve Bakım Bilgileri

Kedilerin beslenme ve bakım bilgileri Tablo 3'te bir araya getirilmiştir.

Tablo 3. Kedilerin beslenme ve bakım bilgileri

Besleme şekli %	Ekonomik mama 51,3	Kaliteli mama 29,3	Konserve 12,5	Ev yemekleri 6,9
Veteriner kliniğine gitme sıklığı %	Düzenli 43,9	Gerektiğinde 39,7	Hiç gitmeyen 8,3	Nadiren gidenler 8,1
Tatile giderken kedinin bırakıldığı yer %	Yanımda 38,3	Tanıdık birine bırakma 33,2	Komşuya bırakma 17,7	Otel-Pansiyona bırakma 10,8
Günlük birlikte geçirilen süre %	< 1 saat 0,5	1-3 saat 11,5	≥ 3 saat 88,0	
Barınma yeri %	Ev içinde 87,6	Ev içinde + Bahçede 12,4		

Kedi Besleme Şekli

Bu çalışmada elde edilen sonuçlara göre kedi sahiplerinin %51,3'ü ekonomik mama, %29,3'ü kaliteli mama, %12,5'i konserve mama ve %6,9'u ev yemekleri ile kedilerini beslemektedir (Tablo 3). Çeşitli çalışmalarda kedi sahiplerinin beslenme tercihlerine göre dağılımları Brezilya'da (Felipetto ve ark., 2022); kedi maması %41, hazır yemek %2,3, yemek artıkları %7,3, kedi maması, hazır mama ve artık yiyecekler %49,3, hazır yiyecekler ve yemek artığı %1,8; Alanya ve Mardin'de (Erten ve ark., 2019); profesyonel mama %72,7 ve %67,4, Bandırma ilçesinde (Alarslan ve ark., 2022); hazır ticari mama %73, mamayı kendisi hazırlayan %6,1, Elazığ ilinde (Erten ve ark., 2022); hazır mama ile besleme %85, kendisi hazırlayan %15 şeklindedir. Mevcut çalışmada, kedi sahiplerinin %51,3'ü ekonomik mama, %29,3'ü kaliteli mama olmak üzere toplamda %80,6 oranında hazır ticari mama kullanımı belirtilmektedir. Alanya (%72,7), Mardin (%67,4), Bandırma (%73) ve Elazığ'da (%85) yapılan çalışmalar, profesyonel mama kullanımının Türkiye'de yaygın olduğunu göstermektedir. Bu durum, Türkiye'deki kedi sahiplerinin büyük bir çoğunluğunun ticari mama kullanmayı tercih ettiğini ortaya koymaktadır.

Mevcut çalışmada konserve mama kullanımı %12,5, ev yemekleri ise %6,9 olarak bildirilmiştir. Brezilya'da yapılan çalışmada ise yemek artıkları %7,3, hazır yemek ise %2,3 oranında kullanılmıştır (Felipetto ve ark., 2022). Bu da Brezilya'da ev yemekleri ve yemek artıkları kullanımının nispeten düşük olduğunu göstermektedir. Bandırma (%6,1) ve Elazığ (%15)'da yapılan çalışmalarda, kedi sahiplerinin bir kısmının kendilerinin hazırladığı mamaları kullandığı belirtilmiştir (Alarslan ve ark., 2022; Erten ve ark., 2022). Brezilya'da kedi maması, hazır mama ve artık yiyeceklerin karışık kullanımı %49,3, hazır yiyecekler ve yemek artığı %1,8 olarak bildirilmiştir (Felipetto ve ark., 2022). Mevcut çalışmada ise, bu tür karışık besleme yöntemlerine dair spesifik bir bilgi alınmamıştır.

Bu karşılaştırmalar, kedi beslenme alışkanlıklarının bölgesel farklılıklar gösterebileceğini ortaya koymaktadır. Türkiye'de kedi sahiplerinin büyük bir çoğunluğu hazır ticari mama kullanmayı tercih ederken, Brezilya'da daha çeşitli beslenme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. Özellikle Türkiye'deki yüksek profesyonel mama kullanım oranları, kedi sahiplerinin kedilerinin beslenme kalitesine önem verdiğini göstermektedir. Ancak ekonomik mama kullanımının %51,3 gibi yüksek bir oranda olması, bazı kedi sahiplerinin maliyet faktörlerini göz önünde bulundurarak daha uygun fiyatlı seçeneklere yöneldiğini de ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, kedi beslenme alışkanlıkları ve tercihlerinin incelenmesi, kedilerin genel sağlık ve refah düzeylerini artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu tür çalışmalar, kedi sahiplerinin kedileri için en iyi beslenme seçeneklerini belirlemelerine yardımcı olabilir ve kedilerin uzun ve sağlıklı bir yaşam sürmelerine katkıda bulunabilir.

Veteriner Kliniğine Götürülme Sıklığı

Veteriner kliniğine gitme sıklığına verilen cevaplar şu şekildedir: Düzenli veteriner kliniğine gidenler %43,9, gerektiğinde gidenler %39,7, hiç gitmeyenler %8,3, nadiren gidenler %8,1'dir (Tablo 3). Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, kedilerin veteriner hizmetlerinden yararlanma sıklığı konusunda ilginç bir tablo sunmaktadır. Bu çalışmada düzenli veteriner ziyaret oranı oldukça yüksek (%43,9) olup, Brezilya'daki oranın (%20) iki katından fazladır (Felipetto ve ark., 2022). Bu fark, çalışmanın yapıldığı bölgedeki gelir düzeyinin ve veteriner hizmetlerine erişim kolaylığının daha yüksek olmasından kaynaklanabilir. Yüksek gelir düzeyi, pet hayvan sahiplerinin veteriner masraflarını karşılayabilme kapasitelerini artırarak düzenli veteriner ziyaretlerini teşvik edebilir.

Gerektiğinde veteriner kliniğine gitme oranı da bu çalışmada oldukça yüksektir (%39,7). Bu oran, pet hayvan sahiplerinin kedilerinin sağlık durumunu yakından takip ettiğini ve gerektiğinde veteriner hizmetlerinden yararlandığını göstermektedir. Brezilya'daki (Felipetto ve ark., 2022) %4,4'lük oran ile kıyaslandığında bu fark, bölgesel sağlık bilinci ve veteriner hizmetlerine olan güvenin farklılıklarını yansıtabilir.

Bu çalışmada hiç veterinere gitmeyenlerin oranı (%8,3) oldukça düşüktür. Brezilya'da ise (Felipetto ve ark., 2022) bu oran oldukça yüksektir (%75,6). Bu, Türkiye'deki kedi sahiplerinin kedilerinin sağlığına daha fazla önem verdiklerini ve veteriner hizmetlerini daha sık kullandıklarını göstermektedir. Yine, gelir düzeyi ve veteriner hizmetlerine erişim kolaylığı bu farkın temel nedenleri arasında olabilir.

Nadiren veterinere gitme oranı %8,1'dir ve bu oran, pet hayvan sahiplerinin kedilerinin sağlığı konusunda bilinçli olduklarını ancak çeşitli nedenlerle (örneğin, maliyet, ulaşım zorlukları) veteriner hizmetlerinden yeterince yararlanamadıklarını gösterebilir.

Bu çalışmada düzenli ve gerektiğinde veteriner ziyaret oranlarının yüksek olması, kedi sahiplerinin gelir düzeyinin daha yüksek olmasına ve veteriner hizmetlerine erişim kolaylığına bağlanabilir. Bu durum, kedilerin sağlık durumlarının daha yakından takip edilmesini ve gerektiğinde müdahale edilmesini sağlamaktadır.

Pet hayvanlardan insanlara bulaşabilen zoonoz hastalıkların önlenmesi için düzenli veteriner klinik ziyaretleri önemlidir. Kedilerin düzenli olarak veteriner kliniğine götürülmesi, gerekli aşıların yapılması ve genel sağlık kontrollerinin sağlanması hem kedilerin hem de sahiplerinin sağlıklarının korunmasına yardımcı olur. Veteriner kliniği hizmetlerinin kullanımı, pet hayvan sağlığı ve refahı açısından kritik öneme sahiptir. Bu çalışmanın sonuçları, kedi sahiplerinin veteriner kliniği hizmetlerine önem verdiğini ve bu hizmetlerden yararlandığını göstermektedir. Veteriner kliniği

ziyaretlerinin teşvik edilmesi ve bu hizmetlere erişimin artırılması, pet hayvan sağlığı ve refahının iyileştirilmesine katkıda bulunacaktır.

Sonuç olarak, veteriner kliniği ziyaretlerinin yüksek oranlarda olması, kedilerin sağlıklarının korunması ve zoonoz hastalıkların önlenmesi açısından olumlu bir gösterge olup, bu hizmetlerin öneminin vurgulanması gerektiğini göstermektedir.

Tatile Giderken Kedinin Bırakıldığı Yer

Ankete katılanların “Tatile giderken kedinizi nereye bırakıyorsunuz?” sorusuna verdiği cevaplar %38,3’ü “yanımda götürüyorum”, %33,2’si “tanıdık birine bırakıyorum”, %17,7’si “komşuya bırakıyorum” ve %10,8’i “otele bırakıyorum” şeklindedir (Tablo 3). Bu çalışma, kedi sahiplerinin tatil dönemlerinde kedilerini nereye bıraktıkları konusunda farklı tercihlerde bulunduğunu göstermektedir. Tatile çıkarken kedisini yanında götürenlerin oranı bu çalışmada %38,3 iken, Mardin’de %46,4 (Erten ve ark., 2019), Bandırma’da %35,9 (Alarslan ve ark., 2022), Elâzığ ilinde ise %40,9 (Erten ve ark., 2022) olarak bildirilmiştir.

Kedi sahiplerinin önemli bir kısmı tatil dönemlerinde kedilerini yanlarında götürmeyi tercih etmektedir. Bu, sahiplerin kedileriyle olan bağlarının güçlü olduğunu ve onları bırakmak istemediklerini göstermektedir. Özellikle Mardin ve Elâzığ’da bu oran oldukça yüksektir, bu da bölgesel farklılıkların olduğunu ortaya koymaktadır.

Tatile çıkarken kedisini tanıdık veya arkadaşına bırakanların oranı bu çalışmada %33,2 iken, Alanya’da %36,8 (Erten ve ark., 2019), Bandırma’da %36,8 (Alarslan ve ark., 2022), Elâzığ’da ise %31,2 (Erten ve ark., 2022) olarak bildirilmiştir. Bu sonuçlar, kedi sahiplerinin kedilerini güvenilir kişilere emanet etmeyi tercih ettiklerini göstermektedir.

Tatile çıkarken kedisini otele veya pansiyona bırakanların oranı bu çalışmada %10,8 iken, Elâzığ’da %19,4 (Erten ve ark., 2022) olarak bildirilmiştir. Otel veya pansiyon gibi profesyonel hizmetler, bazı kedi sahipleri tarafından tercih edilmektedir. Elâzığ’da bu oranın daha yüksek olması, bölgede bu tür hizmetlerin daha yaygın veya tercih edilen bir seçenek olduğunu gösterebilir.

Farklı bölgelerde yapılan çalışmalar, kedi sahiplerinin kedilerini bırakma tercihleri konusunda kültürel ve bölgesel farklılıklar olduğunu ortaya koymaktadır. Mardin ve Elâzığ’da yanında götürme oranlarının yüksek olması, bu bölgelerdeki sahiplerin kedilerine karşı duydukları güçlü bağları ve belki de pet hayvan dostu seyahat olanaklarının yaygınlığını yansıtabilir.

Tanıdık veya arkadaşına bırakma seçeneklerinin yüksek oranda tercih edilmesi, kedi sahiplerinin tatil dönemlerinde kedilerini güvendikleri kişilere emanet ederek kedilerinin iyi bakılmasını sağlama eğiliminde olduklarını göstermektedir.

Otel veya pansiyon gibi profesyonel hizmetlerin tercih edilme oranı, kedi sahiplerinin bu tür hizmetlere erişiminin ve güveninin bir göstergesidir. Bu seçenek, özellikle uzun tatillerde veya kedilerin özel bakıma ihtiyaç duyduğu durumlarda önemli bir alternatif olarak öne çıkmaktadır.

Kediler ile Geçirilen Zaman

Ankete katılanların “Kedilerle günlük ne kadar zaman geçiriyorsunuz?” sorusuna verdiği cevaplar %0,5’i bir saatten az, %11,5’i bir-üç saat ve %88,0’i üç saatten fazla zaman geçirdiklerini belirtmiştir (Tablo 3). Bu sonuçlar, kedi sahiplerinin büyük bir çoğunluğunun (%88,0) kedileriyle günlük olarak üç saatten fazla zaman geçirdiğini göstermektedir. Bu bulgular, kedi sahiplerinin kedilerine yoğun ilgi ve zaman ayırdığını, kedileriyle vakit geçirmeyi önemli bir aktivite olarak gördüğü ve onlara yoğun ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Kedilerle uzun süre vakit geçirmek, onların fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarının daha iyi karşılanmasını sağlar. Kedi sahiplerinin, kedilerin sağlık, oyun ve sosyal ihtiyaçlarını gidermek için daha fazla zaman ayırmaları, kedilerin genel refahı üzerinde olumlu bir etki oluşturmaktadır. Bu sonuçlar aynı zamanda, pet hayvanların insanların yaşamında önemli bir sosyal destek kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

Literatürde pet hayvanları sahiplenmenin sebepleri oldukça çeşitlidir. Yaşlı bireylerde pet hayvan sahiplenmenin, yalnızlık duygusunu azalttığı, refah ve fiziksel aktiviteyi artırdığı bildirilmiştir (Obradovic ve ark., 2023). Matchock (2015) tarafından yapılan çalışmada ise pet hayvanı sahiplenmenin, kardiyovasküler ölçümlerde iyileşmeler sağladığı ve yalnız duygusunda azalmalar sağladığı bildirilmiştir (Matchock, 2015). Benzer şekilde, pet hayvan sahiplenmenin, yalnız yaşayan yaşlı insanlar arasındaki yalnızlık duygularını hafiflettiği ve buna bağlı olarak ortaya çıkan sorunları azaltmaya yardımcı olduğu bildirilmiştir (Stanley ve ark., 2014). Kedi sahiplerine kedileriyle daha kaliteli zaman geçirme ve onların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılama konusunda eğitim verilmesi, kedilerin refahını daha da artırabilir.

Kedi sahiplenmenin sosyal ve psikolojik yararları hakkında farkındalık oluşturmak, pet hayvan sahiplenme oranlarını artırabilir ve toplum genelinde pet hayvan bakım kalitesini yükseltebilir. Sonuç olarak, bu çalışma kedi sahiplerinin kedileriyle ne kadar vakit geçirdiklerini ortaya koymakta ve kedilere olan bağlılığın yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, kedilerin sahiplerinin hayatında önemli bir yere sahip olduğunu ve onların refahına yönelik olumlu bir katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Barınma Yeri

Bu çalışmada elde edilen sonuçlar, kedi sahiplerinin %87,6’sının kedilerini ev içinde, %12,4’ünün ise hem ev içinde hem de bahçede barındırdığını göstermektedir (Tablo 3).

Rochlitz (2005)’in çalışmasına göre, Amerika Birleşik Devletleri’nde kedi sahiplerinin %50-60’ı kedilerini iç mekânlarda barındırmaktadır. Bu oran, mevcut çalışmada elde edilen %87,6’lık iç mekan oranından oldukça düşüktür. Ayrıca, Tan ve ark. (2021)’in çalışması, Amerika ve Kanada’da kedi sahiplerinin %57’sinin kedilerini ev içinde tuttuğunu, %43’ünün ise dışarı çıkma imkânı sağladığını göstermektedir. Yine bu veriler de mevcut çalışmadaki yüksek iç mekân oranından farklıdır. Bu durum, kedi sahiplerinin kedilerini daha korumacı bir yaklaşımla evde tutmayı tercih ettiğini gösterebilir.

Rochlitz (2005)'in çalışmasında İngiltere'de çoğunluğun kedilerini dışarıda dolaştırmalarına izin verdiği belirtilmiştir. Bu oran, mevcut çalışmadaki %12,4'lük dış mekan kullanım oranına kıyasla oldukça yüksektir. İngiltere'deki kedi sahiplerinin kedilerine daha fazla özgürlük tanıdığı söylenebilir.

Toribio ve ark. (2009) çalışmasında, Avustralya (Sydney)'deki evlerin %72,6'sında kedilerin hem iç mekânda hem de dışarıda barındırıldığı belirtilmiştir. Bu oran, mevcut çalışmadaki %12,4'lük hem ev içinde hem de bahçede barındırma oranından oldukça farklıdır. Sydney'deki kedi sahipleri, kedilerine dışarıda vakit geçirme imkânı tanıma konusunda daha esnek görünmektedir.

Tan ve ark. (2021) çalışmasında ise Kanada'daki kedi sahiplerinin %57'sinin kedilerini ev içinde tuttuğu, %43'ünün ise dışarı çıkma imkanı sağladığı belirtilmiştir. Bu oranlar da mevcut çalışmadaki sonuçlardan farklılık göstermektedir.

Felipetto ve ark. (2022) Brezilya'da yaptığı çalışmada, kedilerin %66,8'inin herhangi bir kısıtlama olmaksızın sokakta serbest dolaştığı, %13,6'sının hem evde hem bahçede yaşadığı, %9,2'sinin sadece ev içinde yaşadığı, %5,5'inin bahçede serbest dolaştığı ve %4,9'unun sadece yürüyüş için sokağa çıktığı bulunmuştur. Bu sonuçlar, mevcut çalışmada elde edilen yüksek iç mekan oranıyla büyük ölçüde farklıdır ve Brezilya'daki kedi sahiplerinin kedilerini daha serbest bıraktıklarını göstermektedir.

Bu karşılaştırmalar, kedi sahiplerinin kedilerini barındırma alışkanlıklarının ülkelere göre önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu çalışmada elde edilen yüksek iç mekan oranı, Türkiye'deki kedi sahiplerinin kedilerini daha korumacı bir yaklaşımla evde tutmayı tercih ettiğini göstermektedir. İngiltere ve Brezilya gibi ülkelerde ise, kedi sahiplerinin kedilerine daha fazla dış mekan özgürlüğü tanıdığı görülmektedir. Bu farklılıklar, kültürel ve çevresel faktörlerin kedi barındırma alışkanlıklarını nasıl etkilediğini anlamak için önemli ipuçları sunmaktadır.

4. Sonuç ve Öneriler

Mart-Mayıs 2024 tarihleri arasında 1000 kedi sahibiyle yapılan anket, kedi sahiplenme oranlarının pandemi sonrasında arttığını ve bu artışın kedi sahipleri ile kurulan arkadaşlık bağlarının güçlendiğini göstermektedir. Katılımcıların demografik özellikleri (yaş, eğitim durumu, meslek) ve kedi bakım tercihleri, kedi sahipliğinin toplumsal bir fenomen olarak evrildiğini ortaya koymaktadır. Bulgular, pet hayvan sahiplenme eğilimlerinin duygusal bağlar, sosyal ihtiyaçlar ve demografik faktörlerle doğrudan bağlantılı olduğunu vurgulamaktadır.

Çalışmanın bulguları, kedi sahiplenme motivasyonlarının büyük ölçüde duygusal ve sosyal ihtiyaçlara dayandığını, özellikle genç ve orta yaş gruplarında sahiplenme oranlarının yüksek olduğunu göstermektedir. Bu veriler, gelecekteki kedi refahı politikalarının yalnızca kedi sağlığını değil, aynı zamanda sahiplerin psikososyal ihtiyaçlarını da dikkate alması gerektiğine işaret etmektedir. Sokak hayvanlarının sahiplenilmesi, veteriner hizmetlerine erişimin artırılması ve bilinçlendirme programlarının genç kesimlere odaklanması gibi adımlar, kedi refahını geliştirmek için atılması gereken önemli adımlardır. Politika yapımcıların, kedi sahiplerine yönelik sağlık hizmetlerinin yanı sıra sosyal destek mekanizmalarını da içeren bütünsel bir yaklaşım benimsemesi önerilmektedir.

Yaş Dağılımı: Veriler, pet hayvan sahiplenme eğiliminin özellikle 18-40 yaş arası genç ve orta yaş gruplarında yoğunlaştığını ortaya koymuştur. Bu bulgu, pet hayvan sahiplenmeye yönelik bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının bu yaş gruplarına odaklanmasının faydalı olabileceğini göstermektedir. Genç yetiştiricilere yönelik eğitim ve destek programları hem hayvan refahını artırmak hem de pet hayvan sahiplerinin bilinç düzeyini yükseltmek için önemli bir fırsat sunmaktadır.

Mesleki Dağılımı: Serbest meslek sahiplerinin pet hayvan sahiplenme oranının yüksek olması, esnek çalışma saatlerinin pet hayvan bakımı için uygun bir ortam sağladığını göstermektedir. Bu grup için pet hayvan bakımını kolaylaştıracak destekleyici politikalar geliştirilebilir. Ayrıca, öğrenci ve memur gruplarının pet hayvan sahiplenme eğilimleri, bu kesimlere yönelik bilgilendirme çalışmalarının planlanması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Eğitim Durumu: Çalışmada pet hayvan sahiplerinin eğitim düzeylerinin yüksek olması, hayvan refahına yönelik bilinçli yaklaşımlar geliştirme açısından olumlu bir gösterge olarak değerlendirilmektedir. Yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin hayvanlarının sağlık ve refahına daha fazla özen göstermesi, toplumda pet hayvan sahiplenmeye yönelik bilinçlendirme kampanyalarının önemini vurgulamaktadır. Eğitim düzeyi düşük olan gruplar için ise hayvan bakımına dair temel bilgilerin verilmesi gerektiği söylenebilir.

Kedi Sahiplenme Yöntemleri: Arkadaşlardan ve sokaktan kedi sahiplenme oranlarının yüksek olması, güvenilir ve pratik yöntemler olarak görülmektedir. Ancak barınaklardan sahiplenme oranlarının düşük olması, barınak hayvanlarına yönelik farkındalığın artırılması gerektiğini göstermektedir. Barınaklardan sahiplenmeyi teşvik edici kampanyalar ve bilgilendirme çalışmaları, sahipsiz hayvanların yaşam kalitesini artırmada etkili olabilir.

İrk Dağılımı: Tekir kedilerin sahiplenilme oranının yüksek olması, bu ırkın dayanıklılığı ve genetik çeşitliliği ile ilişkilendirilebilir. Tekir kedilerin yaygın sahiplenilme oranı göz önüne alındığında, bu kedilere yönelik sağlık taramaları ve bakım konusunda bilgilendirme çalışmalarının yoğunlaştırılması önerilmektedir. Nadir ırklara yönelik yetiştiricilik programları ve koruma çalışmaları, bu ırkların korunmasına yönelik politikalarla desteklenmelidir.

Kedi Sahiplenme Süresi: Çalışmada pet hayvan sahiplenme süresinin kısa olması, pet hayvan sahiplerinin uzun vadeli sorumluluk alma konusunda daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Özellikle yeni sahiplenilen bireylerin uzun vadeli bakım gereksinimleri ve sorumlulukları hakkında bilgilendirilmesi, hayvan refahının korunması açısından önemlidir.

Veteriner Hekim-Klinik Hizmetleri Kullanımı: Veteriner klinik hizmetlerinden düzenli yararlanma oranının yüksek olması, kedilerin sağlık durumlarının yakından takip edildiğini göstermektedir. Ancak, veteriner hekim hizmetlerine daha seyrek giden ve hiç gitmeyen bireylerin bu hizmetlere erişiminin kolaylaştırılması ve maliyet açısından desteklenmesi gerekmektedir.

Öneriler

- Gençler için kedi sahiplenme ve bakım eğitimleri düzenlenerek, hayvan refahı konusunda farkındalık artırılmalıdır.
- Barınak hayvanlarının sahiplenilmesi teşvik edilmeli ve bu konuda toplumsal bilinç yükseltilmelidir.
- Eğitim düzeyi düşük bireylere temel hayvan bakım bilgileri sunan kampanyalar düzenlenmelidir.
- Veteriner hekim hizmetlerine erişimi zor olanlar için mobil klinikler veya daha düşük maliyetli veteriner hizmetleri sağlanabilir.
- Sokak hayvanlarının sahiplenilmesi teşvik edilmeli; belediyeler ve sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği güçlendirilmelidir.
- Kedi sahiplenme alışkanlıklarının sosyo-ekonomik yapıyla bağlantısı netleştirilmeli; düşük gelir grupları için veteriner hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalıdır.
- Veteriner hekim sağlık hizmetlerinin önemi ve zoonoz hastalıkların önlenmesi konusunda halkı bilinçlendirmek için medya kampanyaları düzenlenmelidir. Veteriner hekimler ve hayvan sağlığı uzmanları, düzenli sağlık kontrollerinin kedilerin ve sahiplerinin sağlığı üzerindeki olumlu etkilerini vurgulayan seminerler verebilirler.

Çıkar Çatışması

Yazarlar aralarında herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan ederler.

Yazar katkısı

Tüm yazarlar makaleye katkı sağladıklarını beyan ederler.

Etik kurul

Çalışmanın yürütülmesi için KSÜ Fen ve Mühendislik Bilimleri Etik Kurulundan izin alınmıştır.

Teşekkür

Makale yazarları ankete destek veren pet hayvan sahiplerine teşekkür ederler.

Kaynaklar

Adamelli S., Marinelli L., Normando S., Bono G. Owner and cat features influence the quality of life of the cat. *Applied Animal Behaviour Science* 2005; 94(1-2): 89-98. <https://doi.org/10.1016/j.applanim.2005.02.003>.

Akbulut Ö., Yıldız N. İstatistik analizde temel formüller ve tablolar. Aktif Yayıncılık, İstanbul 2001.

Akinwehinmi O., del Amo P., Solsona F., Priegue A., Jimenez J. Paws for Concern: Spotting strays and abandoned pets in natural spaces. 2023 IEEE International Smart Cities Conference (ISC2).

- Alarслан B., Alarслан E., Sögüt B. Pet hayvan sahiplerinin pet hayvanlara bakışlarının değerlendirilmesi-Balıkesir ili Bandırma ilçesi örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi* 2022; 9(3): 651-657. <https://doi.org/10.30910/turkjans.1100532>.
- Anonim. Yeni dönem başlıyor! Kedi ve köpek sahipleri dikkat. <https://tvhb.org.tr/2021/02/18/yeni-donem-basliyor-kedi-ve-kopek-sahipleri-dikkat/> [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. British Shorthair kedi cinsi ve özellikleri. 2023. <https://www.bigcattr.com/blog/icerik/british-shorthair-kedi-cinsi-ve-ozellikleri> [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. Tehlike sanılandan daha büyük: 8 milyon başıboş hayvan var. 2024a. <https://www.sabah.com.tr/yasam/tehlke-sanilandan-daha-buyuk-8-milyon-basibos-hayvan-var-6795174> #:~:text=Dünya%20Sağlık%20Örgütü;%20dünya%20nüfusunun,kedi%2C%20yüzde%2025%20ise%20köpek [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. Sahipsiz hayvanların sayısı uzmanları korkutuyor. 2024b. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/sahipsiz-hayvanlarin-sayisi-uzmanlari-korkutuyor-778732.html> [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. Başıboş sokak köpekleri 3 bin 476 trafik kazasına neden oldu. 2024c. <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/basibos-sokak-kopekleri-3-bin-476-trafik-kazasina-neden-oldu-859817.html>. [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. Ev hayvanı kayıt sistemi (PETVET). Tarım ve Orman Bakanlığı. 2024d. <http://portal.tarimorman.gov.tr> [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Anonim. Tekir (kedi). [https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekir_\(kedi\)#](https://tr.wikipedia.org/wiki/Tekir_(kedi)#) [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024]. 2024e.
- Anonymous. Dog and cat neutering schemes. *Animal Welfare* 1996; 5(1): 83-84. <https://doi.org/10.1017/S0962728600018443>. <https://www.cambridge.org/core/journals/animal-welfare/article/dog-and-cat-neutering-schemes/DE182A103037BB90B147D230302690B3> [Erişim tarihi: 11 Ekim 2024].
- Bıyıkoğlu K. Genel zootekni. Atatürk Üniversitesi Yayınları, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 2009.
- Dabritz HA., Conrad PA. Cats and toxoplasma: Implications for public health. *Zoonoses and Public Health* 2010; 57(1): 34-52. <https://doi.org/10.1111/j.1863-2378.2009.01273.x>.
- Demir P., Uğurlu Koç A. Pet hayvan (Kedi-Köpek) sahiplerinin veteriner kliniklerine ilişkin beklentileri. *İstanbul Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 2014; 40(2): 168-175. <https://doi.org/10.16988/iuvfd.82049>.
- Erten Ö., Öztürk Y., Yılmaz O. Türkiye’de pet hayvan sahiplerinin sosyo-demografik yapıları ve pet hayvancılığına bakışları; Alanya-Mardin örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 2019; 4(2): 76-83. DOI: 10.24880/maeuvsfd.598425.

- Erten Ö., Esen F., Şeker İ., Yüksel BF. Kedi sahiplerinin kedilerinin beden dilini anlama seviyelerinin belirlenmesi: Elazığ İli örneği. *Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi Dergisi* 2022; 19(1): 18-23. <https://doi.org/10.32707/ercivet.1085226>.
- Fahemeeda S., Parveen Z., Ansari M. Owner's perceptions and experiences with cat behavior and care: a survey. *International Journal for Multidisciplinary Research (IJFMR)*, 2023; 5(4): 1-10.
- Fatjó J., Bowen J., García E., Calvo P., Rueda S., Amblás S., Lalanza JF. Epidemiology of dog and cat abandonment in Spain (2008–2013). *Animals* 2015; 5(2): 426-441. <https://doi.org/10.3390/ani5020364>.
- Felipetto LG., Fernandes FD., Vogel FSF., Flores EF., Botton SA., Sangioni LA. Demographics and health care profiles of dogs and cats associated with the socioeconomic profile of their tutors in areas assisted by Family Health Strategies in Brazil. *Arquivo Brasileiro de Medicina Veterinária e Zootecnia* 2022; 74(06): 1007-1016. <https://doi.org/10.1590/1678-4162-12708>.
- Gasteiger N., Vedhara K., Massey A., Jia R., Ayling K., Chalder T., Coupland C., Broadbent E. Depression, anxiety and stress during the COVID-19 pandemic: results from a New Zealand cohort study on mental well-being. *BMJ Open* 2021; 11(5): e045325. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2020-045325>.
- González-Ramírez MT., Landero-Hernández R. Pet–human relationships: Dogs versus cats. *Animals* 2021; 11(9): 2745. <https://doi.org/10.3390/ani11092745>.
- Gourkow N., Fraser D. The effect of housing and handling practices on the welfare, behaviour and selection of domestic cats (*Felis sylvestris catus*) by adopters in an animal shelter. *Animal Welfare* 2006; 15(4): 371-377.
- Hanusz E., Skibniewska EM., Skibniewski M. Handling of stray dogs in the polish lands from the 19th to the 21st century with consideration of irregularities in this area. *Folia Pomeranae Universitatis Technologiae Stetinensis. Agricultura, Alimentaria, Piscaria et Zootechnica* 2022; 64(4): 12-22. <https://doi.org/10.21005/aapz2022.64.4.2>.
- Istrate A., Peteoaca A., Constantinescu R., Tanase A. Radiological aspects associated with osteochondrodysplasia in a Scottish Fold cat. *Scientific Works. Series C. Veterinary Medicine* 2020; 66(1): 43-46.
- Ilhan Z., Karaca M., Ekin IH., Solmaz H., Akkan HA., Tutuncu M. Detection of seasonal asymptomatic dermatophytes in Van cats. *Brazilian Journal of Microbiology* 2016; 47(1): 225-230. <https://doi.org/10.1016/j.bjm.2015.11.027>.
- Külcü R. Endüstriyel hayvancılığın etik eksende sorgulanması. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi* 2019; 5(1): 11-26.
- Levy JK., Crawford PC. Humane strategies for controlling feral cat populations. *Journal of the American Veterinary Medical Association* 2004; 225(9): 1354-1360. <https://doi.org/10.2460/JAVMA.2004.225.1354>.

- de Lucena RC., Santos RFS., van der Linden LA., das Chagas MMM., Silva FMFM., de Lima HR., de Moura RTD., de Lima ER. Role of the cat-human bond in supporting the tutors' mental health. *Brazilian Journal of Animal and Environmental Research*, 2023; 6(2): 1635-1645. <https://doi.org/10.34188/bjaerv6n2-055>.
- Matchock RL. Pet ownership and physical health. *Current Opinion in Psychiatry* 2015; 28(5): 386-392. <https://doi.org/10.1097/YCO.000000000000183>.
- Menteş Gürler A., Osmanağaoğlu, Ş. Türkiye’de hayvanları koruma kanununun tarihsel gelişimi. *Kafkas Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi Dergisi*, 2009; 15(3): 325-330.
- Obradovic N., Lagueux É., Michaud F., Provencher V. Pros and cons of pet ownership in old age. *Journal of Aging & Social Policy* 2023; 35(3): 343-361. <https://doi.org/10.1080/08959420.2022.2127955>.
- Oğrak YZ., Türkmen A., Yılmaz C. Sivas ilinde pet hayvanları yetiştiriciliği eğiliminin araştırılması. *Türk Tarım-Gıda Bilim ve Teknoloji Dergisi* 2014; 2(4): 171-174.
- Perdomo EB., Padilla JEA., Dewitte S. Amelioration of pet overpopulation and abandonment using control of breeding and sale, and compulsory owner liability insurance. *Animals* 2021; 11(2): 524. <https://doi.org/10.3390/ani11020524>.
- Protopopova A. The impact of global disasters on our pets: lessons from COVID-19. *Journal of Animal Science* 2021; 99(Suppl 3): 5-6. <https://doi.org/10.1093/jas/skab235.009>.
- Rochlitz I. A review of the housing requirements of domestic cats (*Felis silvestris catus*) kept in the home. *Applied Animal Behaviour Science*, 2005; 93(1-2): 97-109. <https://doi.org/10.1016/J.APPLANIM.2005.01.002>.
- Sanderson SL., Emerson KG., Scott DW., Vidrine M., Hartzell DL., Keys DA. The impact of cat fostering on older adult well-being and loneliness: A feasibility study. *The Journals of Gerontology: Series B* 2023; 79(1): gbad140.
- Sarial Kubilay GS., Bozkurt Z. Animal welfare attitudes of pet owners: an investigation in central and western parts of Turkey. *Kocatepe Veterinary Journal* 2020; 13(4): 388-395. <https://doi.org/10.30607/kvj.794748>.
- Sinn L. Factors affecting the selection of cats by adopters. *Journal of Veterinary Behavior* 2016; 14: 5-9. <https://doi.org/10.1016/J.JVEB.2016.06.001>.
- Stanley IH., Conwell, Y., Bowen, C., Van Orden, KA. Pet ownership may attenuate loneliness among older adult primary care patients who live alone. *Aging & Mental Health*, 2014; 18(3): 394-399. <https://doi.org/10.1080/13607863.2013.837147>.
- Tan SML., Jajou S., Stellato AC., Niel L. Perspectives of Canadian and American cat owners on provision of uncontrolled outdoor access for owned domestic cats. *Frontiers in Veterinary Science* 2021; 8: 742245. <https://doi.org/10.3389/fvets.2021.742245>.

- Teng KT., McGreevy PD., Toribio JALML., Dhand NK. Trends in popularity of some morphological traits of purebred dogs in Australia. *Canine Genetics and Epidemiology* 2016; 3: 2. <https://doi.org/10.1186/s40575-016-0032-2>.
- Toribio JALM., Norris JM., White JD., Dhand NK., Hamilton SA., Malik R. Demographics and husbandry of pet cats living in Sydney, Australia: Results of cross-sectional survey of pet ownership. *Journal of Feline Medicine and Surgery* 2009; 11(6): 449-461. <https://doi.org/10.1016/j.jfms.2008.06.010>.
- Yilmaz O., Erturk YE., Coskun F., Wilson RT. The domestic livestock resources of Turkey: Social aspects, genetic resources and conservation of companion animal cats (*Felis catus*). *Animal Review* 2016; 3(4): 83-90.